

Αθήνα 1.10.2003

Αρ. Πρωτ. 429.2/01

Υπεύθυνοι: Όλγα Θεμελή

Τηλ. 7289782

Ματίνα Πούλου

Τηλ. 7289697

Προς το Υπουργείο Εσωτερικών,
Δημόσιας Διοίκησης και Αποκέντρωσης.
Γενική Διεύθυνση
Διοικητικής Υποστήριξης.
Διεύθυνση Αλλοδαπών και Μετανάστευσης.

Αξιότιμοι κύριοι,

Κατ' αρχάς είμαστε στην ευχάριστη θέση να σας ανακοινώσουμε ότι πρόσφατα με το νόμο 3094/2003, ξεκίνησε τη λειτουργία του στο πλαίσιο της ανεξάρτητης αρχής του Συνηγόρου του Πολίτη, ο Κύκλος Δικαιωμάτων του Παιδιού που λειτουργεί στο πρότυπο του διεθνώς καταξιωμένου θεσμού του Συνηγόρου του Παιδιού με σκοπό την προάσπιση και προαγωγή των δικαιωμάτων του Παιδιού.

Ο κύκλος αυτός επιλαμβάνεται κατόπιν εγγράφων αναφορών που υποβάλλουν οι πολίτες σε υποθέσεις που δεν εκκρεμοδικούν αλλά και **αυτεπαγγέλτως, σε πεδία που κρίνει ως μείζονος σημασίας (άρθρο 4 παρ.2)**. Ένα τέτοιο πεδίο αποτελεί για μας και η πρόσβαση των παιδιών στην εκπαίδευση.

Εν προκειμένω ετέθη υπόψη μας το με αριθ. Οικ..63574/15337/03/25.8.2003 έγγραφο του Υπουργείου σας προς το Υπουργείο Εθνικής Παιδείας και Θρησκευμάτων, στο οποίο υποδεικνύεται ότι, εφεξής, για την εγγραφή αλλοδαπού στο σχολείο οφείλουν οι γονείς να προσκομίζουν ισχυρό διαβατήριο και άδεια παραμονής ή τις σχετικές βεβαιώσεις κατάθεσης των απαιτούμενων δικαιολογητικών για την άδεια παραμονής και εργασίας με την υποχρέωση να καταθέσουν την ανανέωση της άδειας παραμονής εντός μηνός από τη χορήγησή της.

Η σχετική εγκύκλιος έχει κατά τη γνώμη μας εξαιρετικά δυσμενείς συνέπειες για μεγάλο αριθμό παιδιών των οποίων οι μετανάστες γονείς τους δεν έχουν

κατορθώσει να διασφαλίσουν τη νόμιμη διαμονή τους στη χώρα, ενώ έρχεται σε ευθεία αντίθεση προς τις επιταγές του Συντάγματος, της Διεθνούς Σύμβασης για τα Δικαιώματα του Παιδιού, αλλά και της λοιπής ισχύουσας εθνικής νομοθεσίας.

Ειδικότερα θα πρέπει να επισημανθούν τα εξής:

Το άρθρο 28 της Σύμβασης για τα Δικαιώματα του Παιδιού προβλέπει ότι τα συμβαλλόμενα κράτη θα πρέπει να καταστήσουν *τη στοιχειώδη εκπαίδευση υποχρεωτική και δωρεάν για όλους (άρ.28παρ.1 α ΣΔΠ)*

Στην Ελλάδα το αντίστοιχο δικαίωμα στη μόρφωση κατοχυρώνεται ως συνταγματικό δικαίωμα στο άρθρο 16 Σ και περιβάλλεται με τις ανάλογες αυξημένες εγγυήσεις.

Τέλος ο κοινός νομοθέτης προέβλεψε στην παρ. 1 του άρθρου 40 ν.2910/2001 ότι *ανήλικοι αλλοδαποί, που διαμένουν στην ελληνική επικράτεια, υπάγονται στην υποχρέωση της ελάχιστης σχολικής φοίτησης, όπως οι ημεδαποί και στην παρ. 3 περ.δ του ίδιου άρθρου ότι τα τέκνα αλλοδαπών που διαμένουν στην Ελλάδα ακόμη και αν δεν έχει ρυθμισθεί η νόμιμη παραμονή τους σε αυτήν, μπορούν να εγγραφούν στα δημόσια σχολεία και με ελλιπή δικαιολογητικά.*

Μία θεμελιώδης αρχή της Σύμβασης για τα δικαιώματα του παιδιού αποτελεί το άρθρο 3 παρ.1, ορίζοντας ότι *Σε όλες τις αποφάσεις που αφορούν τα παιδιά, είτε αυτές λαμβάνονται από δημόσιους ή ιδιωτικούς οργανισμούς κοινωνικής προστασίας, είτε από τα δικαστήρια, τις διοικητικές αρχές ή από τα νομοθετικά όργανα πρέπει να λαμβάνεται πρωτίστως υπόψη το συμφέρον του παιδιού.* Η διάταξη αυτή καθιερώνει την επιταγή να αξιολογείται το συμφέρον του παιδιού κατά προτεραιότητα σε όλες τις αποφάσεις που λαμβάνονται από δικαστικά όργανα, νομοθετικά όργανα, κ.λ.π.

Επιπρόσθετα σύμφωνα με την αρχή της μη διάκρισης του άρθρου 2 παρ.1 της ΣΔΠ διευρύνεται ο κύκλος των φορέων του δικαιώματος ισότητας του άρθρου 4 παρ.1 Σ που ισχύει μόνο για Έλληνες, περιλαμβάνοντας και τους ανήλικους αλλοδαπούς αναφορικά με τα δικαιώματα που προβλέπονται στη σύμβαση. Από τη διατύπωση της διάταξης προκύπτει ότι *η αρχή εφαρμόζεται σε όλα τα παιδιά που υπάγονται στη δικαιοδοσία του κράτους και όχι μόνο σε όσα νόμιμα διαμένουν στην επικράτειά του.*

Συμπερασματικά θα λέγαμε ότι το συμφέρον του παιδιού αποτελεί μια γενική ρήτρα αλλά και έναν ευρύτερης εμβέλειας ερμηνευτικό οδηγό των σχετικών διατάξεων της εθνικής νομοθεσίας που αφορούν το παιδί.

Από την άλλη πλευρά η απαγόρευση των διακρίσεων που καθιερώνει το άρθρο 2 παρ.1 ΣΔΠ ισχύει τόσο για το νομοθέτη όταν καλείται να εξειδικεύσει ύλη που υπάγεται στην αυξημένης έναντι τυπικού νόμου ισχύος ΣΔΠ όσο και για τη διοίκηση. Επίσης αξιοσημείωτο είναι ότι η παρ. 2 του ίδιου άρθρου είναι ευρύτερη της παρ. 1 καθώς απαιτεί τη λήψη κατάλληλων μέτρων και επεκτείνει την προστατευτική δράση τους στην καταπολέμηση κάθε μορφής διάκρισης ακόμα και αυτών που απορρέουν από τη νομική κατάσταση των γονιών τους. Δικαιολογητικός λόγος αυτής της διαφορετικής αντιμετώπισης των παιδιών από τους ενηλίκους αποτελεί η αναγνώριση της ιδιαίτερης κοινωνικής κατάστασης των πρώτων έναντι των δευτέρων.

Σύμφωνα τώρα με την παρ. 1 του άρθρου 51 ν.2910/2001 οι δημόσιες υπηρεσίες, τα νομικά πρόσωπα δημοσίου δικαίου, οι οργανισμοί τοπικής αυτοδιοίκησης, οι οργανισμοί και επιχειρήσεις κοινής ωφέλειας και οι οργανισμοί κοινωνικής ασφάλισης υποχρεούνται να μην παρέχουν τις υπηρεσίες τους σε αλλοδαπούς, οι οποίοι δεν έχουν διαβατήριο ή άλλο ταξιδιωτικό έγγραφο ή θεώρηση εισόδου ή άδεια παραμονής ή γενικά δεν αποδεικνύουν ότι παραμένουν νόμιμα στη Ελλάδα, εκτός αν ορίζεται διαφορετικά στον παρόντα νόμο.

Στον ίδιο νόμο η διάταξη του άρθρου 40 περ.3 εδ.δ, ορίζοντας ότι πρόσβαση στην εκπαίδευση έχουν και ανήλικοι που διαμένουν στην Ελλάδα ακόμα και αν δεν έχει ρυθμιστεί η νόμιμη παραμονή τους σ' αυτή, καθιερώνει μία εξαίρεση στον κανόνα του άρθρου 51 ν.2910/2001.

Ωστόσο θα πρέπει να σας επισημάνουμε ότι η διάταξη αυτή (άρθρο 40 περ. 3 εδ.δ) θα πρέπει να ερμηνεύεται με **βάση το συμφέρον** του παιδιού σε συνδυασμό με τους αναφερόμενους παραπάνω κανόνες. Τούτο σημαίνει ότι οποιοσδήποτε περιορισμός στην πρόσβαση στην εκπαίδευση, όπως η απαίτηση να προσκομιστεί βεβαίωση ότι έχουν κατατεθεί τα σχετικά δικαιολογητικά για ανανέωση της άδειας παραμονής, δεν μπορεί να αναιρέσει την ουσία του δικαιώματος ευρισκόμενος σε ευθεία αντίθεση τόσο με την παρ. 3 του άρθρου 40 ν.2910/2001 όσο και τα άρθρα 2,3 παρ.1, 28 ΣΔΠ και 16 Σ.

Η αντιμετώπιση του ζητήματος που εν προκειμένω απασχολεί τη Διοίκηση, δηλαδή το ενδεχόμενο της επίκλησης εκ μέρους των μεταναστών του γεγονότος της εγγραφής των παιδιών τους σε ελληνικό σχολείο για να αιτηθούν άδειας παραμονής στη χώρα για ανθρωπιστικούς λόγους, δεν μπορεί να αποβαίνει εις βάρος του συγκεκριμένου ατομικού δικαιώματος της εκπαίδευσης.

Για τους λόγους αυτούς θεωρούμε ότι το Υπουργείο σας θα πρέπει να ευθυγραμμιστεί με τους παραπάνω κανόνες, ως προς το συγκεκριμένο ζήτημα αναγνωρίζοντας ότι τα δικαιώματα των παιδιών των μεταναστών πρέπει να είναι προσανατολισμένα στις αρχές της ίσης μεταχείρισης με τους υπόλοιπους υπηκόους της χώρας υποδοχής και τούτο σημαίνει ότι το δικαίωμά τους στην εκπαίδευση είναι ανεξάρτητο από το νόμιμο ή όχι της διαμονής των γονέων στην χώρα.

Κατά την άποψή μας η σύστασή σας να μη γίνεται εγγραφή των παιδιών στα πρωτοβάθμια και δευτεροβάθμια σχολεία, προτρέπει τη διοίκηση να παραβιάσει το θεμελιώδες ατομικό δικαίωμα της εκπαίδευσης. Εξάλλου, η εγκύκλιος η οποία συνιστά ερμηνευτικό των διατάξεων κείμενο, δεν μπορεί να οδηγήσει σε παραβίαση της κείμενης νομοθεσίας. Ως εκ τούτου θα πρέπει να προβείτε άμεσα στην ανάκληση της συγκεκριμένης εγκυκλίου.

Για οποιαδήποτε διευκρίνιση ή πληροφόρηση στο συγκεκριμένο ζήτημα μη διστάσετε να επικοινωνήσετε μαζί μας.

Θα θέλαμε να σας ευχαριστήσουμε εκ των προτέρων για τη συνεργασία.

Με τιμή

Γιώργος Μόσχος

Βοηθός Συνήγορος

Υπεύθυνος Κύκλου Δικαιωμάτων του Παιδιού